

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т ЗА ПОЛИТИКУ И БЪИЖЕВНОСТ.

Цетиње, 16 октобра.

Ушљед грозног злочинства у Бјелополу, о ком је била ријеч у пошљедњем броју нашег листа, књажевска влада већ је предала поту отоманском посланству у мјесту, садржаја, који одговара сасвијем великој поврједи међународних и човјечанских права, што је оно злочинство учинило, и аномалијем приликама, у којима се извршило.

Ми смо увјерени, да ће бјелополско злочинство у истој мјери згрозити и Високу Порту; да ће је навести на радикалне мјере противу владајућег безвлађа у нашем сусједству; и да ће она потпуно задовољшину дати Црној Гори и увријеђеном осјећању народном и човјечанском.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 16 октобра.

Двије велике силе: политика тројног савеза и јеврејски свијет, подлегле су кредиту и угледу Русије. Успјех руског зајма у злату са 30% тако је сјајан, да су непријатељи руски остали изненађени и заблудити, а њихово ратовање, што су штампом и мановрама берзе до јучер водиле противу истог зајма, остало је смијешно. Успркос главне преставнице капитала парижких, банкарске куће Роллиндове, која је отунида, као што је познато, од већ закључених преговора односно овог зајма са рускијем министарством финансије, у самоме Паризу се уписало 3700 милиона мјесто 500 милиона! Као што нам је дошло брзојав у пошљедњем броју, зајам је седам пута ипо покривен; у самоме Петрограду покривена је једна четвртина цијелога зајма, ма да су нам аустријско-њемачко-јеврејски листови представљали тако црно финалцијално стање у Русији ушљед овогодишње неродице, као да је Русија на рубу економне процаности и банкротства. Тако, што је било веће напрезање непријатељско противу овог зајма, толико је виши значај његове побједи.

До овакве побједи њемачка је

политика мислила да ће финансијалнијем ратом принудити Русију, да се поврати старој вањској политици; последије овако повољно и корисно склопљенога зајма рускога, без благослова из Берлина, што више противу свијех сила, што је могла њемачка влада уложити противу њега. да се не оствари, — њемачка политика доживјела је горко искуство своје немоћи према Русији и још горче увјерење, да руско-француско пријатељство није празна демонстрација, него чврсти основ на коме се подиже обезбјеђење, добростање, углед и моћ српских јој сусјела. „Кредит једне државе као Русије не може се потрести мановрама берзе и штампе, као што је сасвијем криво мишљење, да у повчанијем питањима између народа политика може да игра какву улогу. Није Влајхредер кроз толико дуго година био руски банкир због пријатељства, које је постојало између Русије и Прусије, него за то што је то њему одило у рачун. И пошљедња њемачког финансијалног рата противу Русије није никаква друга, него што ће лијени профит, што је до сада њемачка захваћала у рускијем кредитнијем операцијама, одесе Француска уживати!“ — вели прашка „Политик“ — а „Варшавски Дневник“ наставља: „Тамо гдје је питање о капиталу и о повчанијем операцијама, само по себи се разумије, рачуни финансијски долазе прије других. Французи уписујући се на облигацију од 500 франака, на коју ће се цијену попети она прије или последије, сада дају за њу 397 франака и 10 сант., тако ће они на капитал примати скоро 40%, а то је у Француској велика добит у изобиљу капитала. Он им је користан и односно сигурности и тачности исплате, јер Русија вазда тачно и на вријеме исплаћује своје новчане обвезе. О политичком значају овога успјеха ми нећемо говорити. Политички значај његов најбоље су опредјелили Французи, назвавши га својим „патриотскијем“ дјелом. Неки листови доносе резултат довршеног уписивања под насловом: „Патриотски успјех“. А потписници, који

су чекали на свој ред, клицали су: vive la Russie!... Француски је народ дао сјајни доказ, како схваћа односе постојеће између Русије и Француске, и како их цијени. Ови односи имају пред собом велику будућност, и обојим савезнијем странкама престоје велики задаци. Ма што говорили учесници тројнога савеза, мир Јевропе почива на зближењу двају великих народа и држава крајнога истока и крајног запада.“

У Лондону, Амстердаму и Копенгагену потписало се у све 75,000 облигација, у Русији 218,000 облигација; тако био успјех припада францускоме капиталу, што је у толико значајније, у колико су цијелу половину потписали мали капиталисти и посједници.

Тако у овом случају видимо да са финансијским интересима иду уопреду и узајамни интереси политички, јер нема сумње, овај зајам утврђује еврејско засноване између Француске и Русије, и одзив, што је нашао у француском народу код преко 600,000 уписаника, с праом се може назвати „финансијским публицитом.“

Инглески и русофонски листови с континента нашли су били повода, да још једну вику подигну на Русију. Што је то било? Једна инглеска, рецимо научна, експедиција под предвођењем капетана Југенебанда и поручика Девисона, сусрела се скоро у Памиру са Русима, који су их поучили, да се налазе на руском земљишту, те су их отоглаварав савирили. Инглеси су све своје наде полагали — вели прашка „Политик“ — у централној Азији на Афганистан, овај страховити планински предјел, који је имао да запријечи пут Русима у благословене равнице индијске. Али је Памир кључ Хиндукуша, кроз чије кланце најбољи пут води из централне Азије у Индију. Сада из Памира Руси дакле могу малијем трудом у Индију упанути, имајући за собом добро леђа заштићена. Тако Афганистан губи ону важност, коју су му Инглеси досад давали.

Памир је пространа висоравањ,

4000 метара изнад морске површине, с којег се дијеле воде к сјеверо-западу Аму-Дарја, и к југо-истоку Јархад-Дарја. На ову тако важну позицију Русија је стекла право посједа освојењем Коканда још назад 15 година, ком су памирске стене пришадале. Тада је између Инглеске и Русије постигнут споразум односно границе, која је била назначена ријеком Аму-Дарја. Али ова ријека има два извора, између којих баш лежи Памир, тер дочим су Инглеси узимали сјеверни извор као руску границу, Руси су наравно одма узели јужни извор. Тако данас било би трудно оспоравати права Русије на Памир, и већ се види на чему смо, кад Инглеси немају бољег основа својој вици него аукторитет мађарског путника Вамбера, који је пронашао да мали Памир припада Афганистану. „Но ма како мислили у Инглеској о доказима рускијема — вели „Политик“ — при свршетку мораће се пристојном поштом односити премаруском посједу Памира, који је данас у рукама јаким рускијем експедиција. Да неће смјети ни Инглеска ни Китај покушати, да удаде непозване госте из Памира, о томе се не сумња ни у најштитивијој околини Солсберија, и тијем је већ ово питање ријешено!“

„Н. Времја“ од 6 октобра јавља, да ће се овај спор мирнијем начином ријешити, означењем тачнијех граница. „Не заустављајући се за сада на подацима, које већ имамо о овом предјелу — закључује петроградски лист — толико ћемо рећи, да ће се тамо паћи у своје вријеме и лијене земље за насељење и природна богатства. Тешко да ће наша дипломатија срести велике потешкоће, да докаже наша врховна права на овај крај.“

Овако мирно и хладнокрвно уопште руски листови говоре о овом питању.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Н. Времја између осталог доноси ове рефлексије на негодовање израже-

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ДУШЕВНО БОЛЕСНИ, ГЛУХОНИЈЕМИ, ЕПИЛЕПТИЧНИ И СЛИЈЕПИ У ЦРНОЈ ГОРИ.

Прилог к српској патолошкој статистици

Д—ра Петра Миљанића.

(Свршетак.)

Глуво нијемих имамо свега 226, од којих 144 мушких и 82 женске.

Ако тијех 226 подијелимо на становништво Црне Горе, онда на 10.000 долази 137 глуво нијемих.

(Изостављамо цфре и сразмјере појединијех држава.)

По рачунању Мајра у 246 милиона људи, код којих је предузиман попис, нашло се 101.090 глуво нијемих, а то на 10.090 износи 7-7.

По подацима обичног пописа становништва излази да има више глуво нијемих, који су се родили с тим недостатком, него ли оних, што су га доцније стекли. У Ирскеј на пр. по статистици од 1872 год., било је глуво нијемих свега 4467, од којих 3297 пада на урођењу глуво нијемост. А из неких специјалних статистичких података у Њемачкој види се, да је, с неким изузетцима, број глуворођених мало мањи од оних, што су доцније оглувили и онијемили.

У нашим листама забиљежено је 139, који су као глуво нијемии рођени, 59 недуг доцније добили, а о 28 није ништа речено.

(Пропуштамо двије таблице.)

Видјели смо горе како у нас глуво нијемии од рођења јако претежу глуво нијеме усљед болести, на ипак ова друга заједничка таблица показује само цфру 10 у првих пет година дјетињства. То долази отуд, што није лако на дјетету познати тај недостатак особито за прве двије године живота. Трелч вели да родитељи често мисле да им дјете има сва чула, ако протена слогове „па-па“, „ма-ма“. С друге стране нијесу сви глуво нијемии у једно и апсолутно глухи. Тако на пр. у два завода, виртембершом и баденском, од 415 глуво нијемих нађено је међу 181 глуворођених, њих 15, и међу 234 са стеченом глуво нијемом њих 27, који су могли чути пуцањ, а 9 из првих и 7 из других, који су слушали јак глас и пјевање. Неки од наших свештеника описали су сваког боника са похвалном тачношћу. Ровачки парох Милош Јовановић описује у читавом табаку артије једног глуво нијемог од 25 година међу осталим овако: један од најугледнијих, вајхитријих младића, обдарен разумом боље него многи од његових простих вреника. Његове паметне очи опшро мјере како се отварају и затварају усне говорника, те ће многе просте и сложене ријечи, гдје само нема грлих гласова, јасно изговорити, у чему га слух ни мало не служи, јер једва чује пуцању оближњу грмљаву и силан прасак, и т. д.

Разни су узроци аквирване глуво нијемости: запаљење можданих марица, унутрашњих дијелова уха, тифус, скрлет и др. У листама нашим споменути су: огњупитина, болештина, тифус 11 пута; осипце 3 случаја, заушњаци 2; „виле“ (скрлетина) 2; мара из ушију 3, а један случај усљед инфлујенце, која је у Црној Гори владала

од Јануара до Априла 1890 године. Но колико смо ми лично имали прилике констатовати и од других чути, остало је више случајева глуво нијемости последије епидемије усљед компликованог паротита, otitis labyrinthica, лажног менингита и т. д.

Међу узроцима глуво нијемости у опште наводе земљиште и климат. Равнице (Холандија и Белгија) имају најмању цфру, а планинска Швајцарска 24-52. Набрајају још наслеђивање, пијанство родитеља, крвне бракове, душевне болести. Колико су наши пописивачи забиљежили, нијдје се не помиње непосредно наслеђе с оца на сина. Ну записани су више случајева, гдје су неколико или сва браћа и сестре глуво нијемии. Ту је дакле посредна наслеђеност или наклоност појединих породица к тој болести. Тако налазимо два глуво нијема брата мухамеданна у Мркојевићима; исто двојицу мухам. браће из Никшића; брата и сестру од српичева мухамедане из Служа, обоје глухи и нијемии. За тијем ове православне сроднике, све глуво нијеме: брата и сестру; двије сестре; троје из задружне куће; четири брата 50, 40 38 и 35 год. у Жупи Никшићској, од којих су тројица ожењени и сва су им дјеца здрава; за тим друга два брата из Пиве. Даље савеза са душевним болестима и неврозама: 5 случајева удружоне глуво нијемости с блесавошћу, а један глуво нијемии идијот пати и епилепсијом.

Епилептичних нашло се у Кнежевини Црној Гори мушких 217 и женских 188, укупно 405.

Још оскудијевају статистички подаци о бројном стању епилепсије у разним државама. У Француској рачунају да има падавничких 40.000. т. ј. долази 1 на 942

здравих, али је та цфра, по мишљењу Legrand du Saule, испод фактичног стања. У Италији на сваких 5000 становника долази 6 епилептичних, има их дакле близу 30.000, а на 10.000 обвезника ослобођено је 11-53 од војне службе. У Њемачкој статистички подаци ове врсте још су у зачетку. Тако на пр. у Рајнској провинцији и Вестфалији број епилептичне дјеце, која би по обвези морала у школу ићи, износи 2-05 на 10.000, за Саксен-Вајмар 4-50. Пелман рачуна за цијелу њемачку царевину 15 на 10.000, што би према становништу изнијело 67.000 епилептичара.

У Црној Гори долази 24-6 епилептичних свију узраста на 10.000, или 1 на 406 здравих.

(Долазе разне таблице.)

Ну да није изашао толики број епилептичних зато, што су наши пописивачи стрпани у једно све врсте општих грчева с губитком свијести? У ријетким случајима код дјете тешко је и лекару разликовати епилепсију од склампије, те су с тога и неки заслужни нијемии покушавали да обје идентификују. Али у опште епилепсију, горонад, није тешко распознавати и не до тору. Еклампсија, „фрас“ (Fraisen) појављује се код мале дјеце највише у другој половини прве године усљед раздражена од гњеста, зубарења, при неким општрим болестима и т. д., јединично је или узастопичног и пролазног карактера. Наш народ ближе Боки зове је „ковуљче“, а по осталој Црној Гори трзавица, трзање, а „наступом“ зову и једну и другу. Ради контроле ми смо оно 15 дјеце, из II. таблице, што су у узрасту од 0—5 година, свако одјелито забиљежили, по описивању поредили и нашли да наступи грчева само

но штампом из Берлина и Беча, што се Рудини усудио састанути са Гирсом:

Бечки листови тужно примјечavaju, да г. Криси не шаље никад учинити корака подобнога томе, на који се ријешно маркиз Ди Рудини, и дају израза бојази, да ће још пријатељ италијански настојати, да у својим разговорима са државним секретаром Гирсом увјери, да интереси Русије и Италије ниједне не долазе у сукоб, пошто Италија не намјерава присвајати какав год дио балканског полуострва. Ова бојаза је особито карактеристична. У Бечу, види се, пије нимало мило, да Русија добије од маркиза Ди Рудинија увјерење, да Италија не гаји никаквих себичнијех замисли на рачун балканског полуострва. Зашто то увјерење руске владе држе бечки политичари неугоднијем за тројни савез, није тешко погодити. Личне замисли бечке дипломатије односно балканског полуострва чине јој жељети, да у Петрограду мисле, кад би хтјели опријети се овим замислима, да би Русија имала посла не само са Аустро Угарском него и са Италијом. Умиривши што се тога тиче нашу владу, маркиз Ди Рудини рђаву би услугу учинио аустријским савезницима....

Положај маркиза Ди Рудинија у сваком случају врло је оригиналан. Да угоди Италија савезницима, он се држао до сада политико доста двосмислене, да не би потакао великога повјерљивца у Паризу и Петрограду, ипак, у Берлину и у Бечу сумњају у његову искреност према тројном савезу само за то што је зажелио, да се састане са руским министром иностранијех дјела. Само се по себи разумје, да овај састанак није могао проћи без узамјамног увјеревања у жељену да се мир сачува, али од тога до пошљедица, од којих се боју у Бечу и Берлину, још је велико растојање, већ ако савезници Италије немају другнијех узрока да се боје од могућега изазовања удаљења од лиге средњоевропских држава.

† МИТРОПОЛИТ ПЛАТОН.

(1803-1891.)

У Кијеву, славној и настаријој архијерејској столицу православне цркве у Русији, преминуо је 1 октобра, лицем на дан Покрова Богородичина, врло заслужни муж, честити Митрополит Платон, најпопуларнији јерарх у пространијој Русији послје смрти Московскога митрополита Филарета.

Родом из Тверске губерније, син добродо сеоског свештеника, изашао је г. 1823 из тверске духовне семинарије, а г. 1827 из петроградске духовне академије као магистер богословије. И већ г. 1827 заузимље у истој академији катедру професора физичко-математичких наука и грчкога језика; а у исто доба био је библиотекар академије и предавач францускога језика.

Г. 1830 примио је чин калуђерски у Александровском манастиру, а одма шљедече године постао је инспектором исте академије и духовнијем цензором и уредником „Христијанскога Читанија“.

Те исте године поводом колере млади духовник држао је једну црквену проповијед, која је такав утисак учинила у Петро-

граду, да је Цар Никола хтјо да је прочита, и када ју је прочитао, рекао је тадашњем митрополиту петроградском, да „треба обрвати пажњу на младога проповједника.“

Г. 1837 из Петрограда је пошао у Кострому као ректор духовне семинарије и настојатељ костромског богољвленског манастира; одакле је прешао у Вилену као настојатељ свето Духовског манастира — у часу кад су се у том западњем крају Русије уништи били повратили у крило православне цркве — што је било знаменито и у животу Платоновом и у животу западно-руске цркве. Ту он постаје епископом већ г. 1843 и као викар литовски постаје десном руком знаменитог митрополита Јосифа Сјеманка. Како се млади епископ одликовао умом и тактом у борби са пошљаштвом и католицизмом најбоље се види отуда, што је начелник пољског племства покрајинског и сам католички архијерејски дао објед поводом посвећења Платонова.

Пошто је ту праву славу стекао, г. 1848 Платон иде као викар Псковске епархије на столицу епископску у Ригу, међу Њемцима и лутеранима; а одма године 1850 ринска столица постаје независном од псковске и Платон ринским архијерејском, гдје развија такав рад не само као настир православног стада, него и као државник руски, да су прибалтијски Њемци тражили преко лутеранскога прускога духовенства дипломатско посредовање пруске владе.... Платон ипак није попустио и такву је борбу издржао, да је неко остроумно рекао: да вријеме, што је Платон провео у Риги, треба бројити као браниоцима Севастопоља — мјесец за годину!... Из тога доба наводи се и овај став из једног писма, што је будни настир ишао једном министру у Петрограду: „Ако ви и остали правитељствени људи будете равнодушни према православију у овом крају и да угодите Њемцима доуцелите, да оно ослаби и сасвим се истрјеби, на вама ће лежати тешки пријед пред Богом и велика одговорност пред Русима. Ја ово говорим у пуној увјери да ће се моје ријечи споменути на суду Божијем.“

Било како било, г. 1867 архијерејски Платон био је промјенен на Донецку епархију. Кад се архијерејски опростио од своје пастве, сам је плакао као дијете, и црква се сва од жељања разлијегала. Такву је љубав ту био стекао!

Од г. 1867 до 1877 Платон је био архијерејски донским, гдје је такођер стекао заслуга апостолским радом међу калмуцима; на г. 1877 прелази у Одесу на столицу архијерејску Херсонскога, одакле је дошао г. 1882 на кијевско-галичку митрополитску столицу.

Његове су велике заслуге којеко противу руских „старовјераца“, толико противу новог „штундизма“, врсте „назаренства“, што се појављује и међу подунавским Србима; и ту је учео, да рекло треба прогонити и мачем просвјете и љубави, а не полицијским прогонством.

„Краснорјечив, с великим знањем, човек оштрога ума и прелизног образовања, он је био сав предан руској државној мисли и свјестно, постојаношћу, триљетом, не бојећи се гонљења — служио је руској ствари по највишем пограничњем епархијам, служио је као настир и као грађанин“ — пише „Н. Времија“.

чињући од обичне слабости у памћењу, па до блесавости и потпуног идијотизма. Међу 250 епилептичара нашао је Алтхауз да су њих само 89, т. ј. 35-6% душевно здрави. Као што смо нацијед видјели, могло се сабрати из наших листа само 65 случајева епилепсије, који су на разни начин карактерисани: побрком свијест, рђав унамет, није добар у свијест, душевно ништа не зна, кад престане падање дође беснило, има смутљиву крв и т. д. Сви ови готово налазе се паралелно и у рубрици о лудилу записани. Наравно да су само бољи и најживији свештеници могли примјетити и описати измјену душевних способности код појединих епилептика. А колико је горонадних, код којих само некусан нехотат дог може штогод ненормално примјетити, и то по дужем посматрању?

Што се тиче питања о узроцима, који производе и који су изазвали епилептичне нападе у наших боника, пописивачи су побројали ове случајеве:

Узрок напрасног страха 12 пута. Три пута забљезана је као нека душевна кара: жена гласлајући настуше код свог мужа сама постала епилептична; мухамеданац у 18 својој години добио нападе, и од то доба и жена му и мајка имају наступе једновремено с њиме (посматрао др. Петковић из Улциња). Врсте страха: један се улазило што је нехотице убио сестру и дошао га одмах наступ; другоме дошло први пут при журњу на Турке, трећему што је сам у гори занеоћи и т. д. Вјерују кад је видјела своје дијете на ватри снашли грчеви и пјена на уста, а Темзија добила нападе на дан смрти мужевљево, долазило јој 2 пут годишње, а пошто су јој синови изгинули 1876 г., учестало по 3

Особито се слави његов говорнички дар, и доброта срца, чим је све освајао.

Кад је сва Русија прославила 900 годишњи јубилеј примања христјанства г. 1888, на оној великој слави цијелог православља, митрополит Платон је прво мјесто заузимао, и душа велике светковине био; а свечано литургију служио је су два митрополита епископа, с митрополитом биоградским Михајилом и с највишем митрополитом Митрофаном, која је он сам одабрао у ономе великом збору архијереја.

Наши преставници на оној великој слави, повративши се из Кијева нијесу преставили хвалити врлине старог кијевског Јерарха и вада су о њему имали што да кажу, тијем више, што се наш митрополит Митрофан опет заједно нашао са митрополитом Платоном у Одеси као гост већ покојног архијерејскога Никанора.

Између осталог запамтили смо овај дијалог између кијевскога митрополита и нашега:

— Ако непријатељ завојшти на Русију, били нам Црна Гора помогла?

— Русија је, слава Богу, сама доста силна, да се обрани; него, што би Црна Гора мала, кад би на њу непријатељ напауо? Би ли се могла уздати у помоћ руску?

— Тада би руска војска шапла пута, да поможе Црној Гори. — одговори сједи митрополит — и ја не бих изостао иза те војске; ја не бих могао ништа оружјем, али моја ријеч не би остала без усјеха код наших јунака....

Он је познавао лично митрополита Петра II. и Књаза Данила I., и причао је о њима и о њиховом бављењу у Петрограду. Између осталог казивао је да га је наш велики владалац и пјесник, Петар II. звао, да дође с њим на Цетиње као министар просвјете и црвенијех дјела.

К овоме наводимо још ово што 24 септембра пише о митрополиту Платону један наш ђак (Петро Вукчевић), који је ове године пошао у Кијево, да настави науку у духовној академији. Пошто се је ђак био унапријед пријавио митрополиту и препоруку с Цетиња предао, кад је био примљен, послје обичне метанје — „одмах ми даде знак, те сам сио и почео ме питати за Господара, за митрополита и за Црну Гору у опће. Мишљаше испрва, да ја не знам по руски по слабо, али кад видје, да разумијем богме ти се упусти самном у разговор.... Причао ми је, да се гледао с владиком Радом и са Књазом Данилом у Петрограду, хвалио је Црногорце и одушевљењем говорио о уједињењу Српства. Читаво по сата сједио сам код њега, и како сам видио по њему, задовољан је био са мојим одговорима. Пошто ме још распитивао поголемо, ја сам опет устао, да идем, пошто је он човек стар, трудно му причати — на боље, велим, оставити га на миру; — он опет даде ми знак, да сејдем, и настави, да ме пита, јесам ли примљен, имам ли стипендију, и „нужно ли теберь тебь чт“, „молодець?“ Ја сам одговорно, да ми није сад за потребу ништа. „Хорошо, к да тебь будеть нужно что нибудь, то свегда знади ко мнѣ и я дамь, по тому что я увиѣль изъ рекомендацій, что ты учился въ Черногорию очень хорошо, мнѣ мило это, знаешь, очень мило, я люблю Черногорию и Черногорцев.“ При свршетку ми је рекао још ове ријечи: „Ја очень старъ и уже взнемогъ, промѣ таго есть у меня много дѣлъ, по тому ты,

пут на мјесец. Удар по глави 6 случајева (2 од ране у рату). Удар грома 1 (и сад има трогове по тијелу). Од неких чирева (syphilis) 1. Иза порођаја 3. „Од работе у свечане дане“ 3 пут.

Наслиједио посредно или побочно 17. Овим ових налазимо још најближу средничку везу, те по реду исписујемо ове случајеве: двије мајке и двије шћери епилептичне, отац и кћи, брат и сестра по 2 пут, двије горонадне мајке — свака има по једно епилептично дијете међу осталом здравом дјецом, два брата потурчењака из Мркојевића глухонјемима имају трећег епилептичног и лудило у побочној линији.

Односно честоће настапа, ту ћете наћи случајеве ријетке: један пут у години, у двије, у три, „небројено пута“ и до 3000 настапа у години. Наступи су већином по дневи, за тим дневно-ноћно, а најмање ноћно.

Да се коначно излијечи чиста епилепсија, то су ријетки изузетци. Тако вели наука. Са оцјеном „сад здрав“ забљезали су наши свештеници само два случаја, а трећег оставила од 28 до 50 год., па за тим наступи опет почели.

Слијепих има 179 мушких и 174 женских, укупно 353.

Као што вели професор Кон, свако ослањено око има за научно испитивање узрока сљепоће и за предохрану пету видност као и сљепоће на оба ока. По намјера наша није била да се пишу научне расправе, већ да се сазна цијера невољника, који у опште немају вида, не могу да раде никакав посао ни запат и не виде ниј без туђе помоћи, те су тиме на терет својој породици и околини. Из добивених података излазе само боље на видик

молодець, напиши съ моей стороны преосвященнѣшему Митрофану великій поклонъ. Господь на многая лѣта охранялъ и утверждалъ Его и Его паству!“

У овом усрдном дочеку и разговору великога Јерарха са младијем Црногорцем ми видимо љубав његову према Црној Гори; и пошљедњијем његовијем благословом са гробног прага тронути из дана душе и срца нашега кличемо:

Вјечни покој и вјечнаја памјат митрополиту Платону!

Од 25 септембра већ блаженопочивши митрополит био се оћутио слаб, но његово стање није узнемиривало љекаре; 30 га по његовијем ријечима осјећао се са свијем добро, но као да је предосјећао свој конач, предао је управу епархије преосвештенном Силвестру, епископу каневском.

На дан смрти зажелио је да у његовом двору отслужи литургију један калуђер кијевско-печерске лавре, кога је он уважавао; и преко литургије поткријепио се светијем тајнама. По литургији одма, по његовој жељи био је отслужен молебан Матере Божје, послје ког је целивао крст и икону Божје Матере, окропивши себе освећеном водом, те је свијема присутнијема дао да љубе крст и свакога је окропио освећеном водом. Затјем испросивши од присутнијех опроштење, помоћу присутнијех свештеника прешао је у своју собу од спавања; у 2 сата послје подна заспао је и спавао је мирно до 4, па се разбудно жалети се, да га боли у прима; а у 6½ издахнуо је.

Тјјело је његово било изложено у истој митрополији, гдје је народ пристуцао, да му пошљедњи пут десницу целива.

Трећи дан био је свечано пренешен у Софијски сабор, у ком је почела церемонија литургијом у 8 сати а свршена је била тек у 2 сата послје подна погребом у истој цркви. Чинодјествовали су епископи Сергије херсонско одески, Модест житомирски, Силвестар Каневски, Иринеј чичирински и Анатолије умански, архимандрити, протојереји и остали свештеници на броју до 200! У цркви су такођер биле преставнице женских манастира Фроловскога, Покровскога и другијех. На опјело је присуствовала Велика Књагиња Александра Петровна и све старјешине мјестнијех власти и завода. Не само да је народ био именуи сву пространу цркву, него је била и авлија пуна око цркве. Родитељи су носили малу дјецу на рукама. Кад би дјакон споменуо име Платоново, црква се разлијегала од жељања. Тако исто кад су говорници преко ове службе излазили и држали похвална надгробна слова; на пошљедње цјелованије; кад су свештеници дигли мртвачки сандук; кад су га спустили у гробницу и кад се народ од гробнице удаљивао, а свак је хтјо да пристуи свежем гробу и да светоме мужу пошту ода.

Руски листови не престају гонорити о митрополиту Платону и доносити разне цртице из живота његова, које све свједоче, да је био прави учитељ еванђељске љубави, непоколебиви ступ православне цркве, и велики Словенин.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Послије изложбе у Крушевцу

биоградски „Тезјак“ пише:

Не ћемо се упуштати у појединости,

мучне прилике, у којима наш народ у овим крајевима вијек проводи. А строгу научину важност имају само цифре и на њима основани закључци из специјалних очних клиника и завода за слијепе. Тако н. пр. у Њемачкој, гдје је лекарска помоћ довољно пристувна, изведено је на основу опширне статистике тај жалосни резултат, да се из 1000 случајева сљепоће само 225 није никако могло отклонити, 449 можда могло избјећи, а 326 апсолутно могло отклонити да је било само на вријеме медицинско помоћи. Урођени недостатци, довшено на свијет сљепоће, по тим изводима, износе 1 до 2%, спољне повреде 20—29%, гнојење очију новорођених 25—11% и т. д.

Листу с питањима која су удељена по Магнусу и скраћена, и од којих би се према нашим приликама можда још нека заоставити или преиначити, попуњали су наши црногорски свештеници доста јасно. Многи су ради више сигурности пописали и једноочне сљепоће са обичним узроцима: од пушке, од удара камена испод маљиха, од брстине, „само забљезало“ и т. д., што није улазило у наш план, па их и не узимамо овде у обзир.

Гдје су се нашли овакви изрази: пала му мрака на здраве очи, створила се навука на оба ока, осветљено на правду бојју, навукла јој се мријена, пала му тмора, а с додатком код свију ових особитих начина изражавања, да види само сјен или ватру у помрчини, — побљезили смо обанка и ставили на рачун вјероватности двостране катаракте. Број таквих лица износи 116 којима би се, наравно да је пристуначнија лекарска помоћ, могло оперативно помоћи. Судећи по одговорима на 6-ту тачку, као и по анамнези више од

јер то остављамо за опширнији извјештај о овој важној и значајној утакмици. Изнијежимо за сад само укратко нашу оцјену о важности и користи крушевачке изложбе с погледом на постигнуте резултате.

Пијелу изложбу испуњавало је у главном 6 група.

Прву групу изложбе сачињавало је воће, свјеже и прерађено, из цијеле земље. У погледу свјежег и сувог воћа можемо да изречемо нашу похвалу, јер га је било доста и одличног. Велика збирка свјежег воћа изложеног махом из западног и сјевернозападног дјела отаџбине, била је права школа не само за наше већ и за стране помологе. Кад се узме у обзир да је ове године воће у опште врло рђаво код нас, онда се заиста морамо дивити резултатима приређивача. То исто можемо да кажемо и о сувом воћу нарочито о сувим шљивама, које су својом изврсном каквоћом сваког морале изненадити. Што се тиче пића, ту је већ ова група изложбе носила карактер окружне изложбе, јер је врло мало пића било изложено произведеног ван округа крушевачког. Ни сам округ крушевачки изнијежимо да лијепо слику свог винодјела и другог пића. Најзад остале прерађевине воћа и грозђа биле су врло слабо заступљене и у опште донне. Ми ово приписујемо томе, што оне код нас још немају велику трговинску вриједност, те их је без сумње стога и било мало изложено. — У опште можемо рећи, да је првом групом изложбе циљ постигнут, јер смо видјели шта у земљи имамо и гдје се шта добро налази, па сад на нама је да добро воће набављамо и размножавамо а лоше попустимо напуштамо.

Другу групу изложбе сачињавале су пољопривредне справе, које је друштво донијело на изложбу рад приказа пољопривредницима. Збирка је била подешена с обзиром на потребну и могућу примјену савршених справа у округу крушевачком. Резултати ове групе изложбе преко очекивања су, што најбоље свједочи то, што су пољопривредници све справе донијели на изложбу покуновали, сем оних што су дате у награду, и још многе поручили да им се накнадно пошаљу. Ово је доказ да су пољопривредници не само уочили корисност справа које су на изложби први пут видјели, већ су се брзо ријешили и на њихову примјену. На тај начин развијете су по округу најпотребније пољопривредне справе за савршенији рад, а то не ће остати без великог утицаја на унапређење пољске привреде у округу.

У трећој групи изложбе изнијела је подружница друштвена у Крушевцу из своје књижице сва поучна књижевна издања друштвена, те је упознала посјетиоце изложбе са збирком друштвених књижевних издања. И ово, држимо, није без користи и не ће остати без утицаја.

Четврту групу изложбе сачињавали су производи земљорадње. Ова група изложбе заслужује сваку похвалу и по броју учасника и по броју изложених производа. Крушевачки округ показао је у овој групи изложбе више него што се од њега очекивало и што се махом држало о његовој земљорадњи. Од важности је то, што су најбољи производи обилно награђени подесним савршеним справама, те се кроз кратко вријеме могу очекивати још бољи резултати, у шта ми више и не сумњамо. Што се тиче шумарства, њега готово није ни било на изложби. Зар се високи Копа-

оник и китњаста Јастребац стиде да покажу своју слику свијету!? Не знамо кога за ово да осуђујемо, али погрешка је у њена велика и штета је неочишћена зашто је се овако догодило.

О петој групи изложбе, о стоци и њеним производима, не можемо много похвалнога да речемо. Наше очекивање да ћемо у сточарском округу крушевачком видјети више и боље стоке и сточних производа, није у свему задовољено. Живе стоке било је изложено прилично и у опште се може рећи да је стока према мјесним приликама добра била; само су нас изненадила изложена говеда, јер у мјесто добро одгајених говеда нашег домаћег соја видјели смо једну збрку страних раса и сојева, која као да су и спријечила довођење на изложбу овог драгоцјеног материјала, који ми гледамо у нашим домаћим говедима. Што се тиче сточних производа, ту је ова група изложбе изгледала врло жалосна. Изузев свиљу, које је, благодарећи вриједним рукама наших домаћица, било изобилно изложено, — готово ништа више није ни било. Зар са копаоничких и јастребацких бачија да не видимо сир и кајмак? Зар да не видимо добре и рђаве стране њихових мљечних производа и да им не укажемо претом што је добро а шта неваља? Зар тако изнесе сточарски округ своје производе на видик и оцјену? То је за осуду; то је нехат, који се ничим не да правдати.

Шеста група, домаће радности и заната, потпуно је задовољила очекивања. Вриједне домаћице и овом приликом показале нам дивне творевине својих златних руку. Дао би Бог само да у томе остану истрајне и своје дивно одјело не замјењују страначким крпама. Не можемо да не поменемо, да страни фабриканти нијесу пожалили труда чак у Крушевац на изложбу да дођу и покушали да добију мустре изложених ткања, не за то да по свијету проносе вредније српских домаћица, већ да сазнаду њихов укус, па да њихове шаре — мустре — копирају не би ли својим крпама, израђеним по укусу нашем, створили бољу проhodну. Зато, вриједне домаћице, од вас се тражи поред вредноће, да будете и добре Српкиње и да туђе рите не купујете и не носите, кад су творевине ваших златних руку и љепше и постојаније.

Збирка руда и минералних вода изложена на овој изложби, показала је огромно природно богатство округа.

Изложени предмети израђени од студеничког мермера стекли су излагачу, нашем вриједном индустријалцу г. Чебињу из Краљева, похвалу и признање. — Не мање за похвалу је и воденичко камење из Орловца, које је изложила фирма која га израђује, а које у свему конкурише најбољем свјетском камењу.

Најзад, за похвалу је и пажња, коју је управа фабрике монопола дувана покорила овој изложби, изложив у засебном павилјону поред свију врта крушевачког дувана и друге наше и стране дуване, исјечене и неисјечене, ради унапређења са крушевачким дуваном.

Послије овог кратког прегледа изложбе у Крушевцу — да завршимо. Наше је мишљење, да и ако овом изложбом није у свему постигнут циљ, ипак је постигнуто толико, да се сваки пријатељ нашег напредовања може радовати резултатима њеним.

„Тешак“ би желио, да се у што кра-

ћем низу година приреде овакове изложбе у свима осталим окрузима, унапријед ујверен да ће оне бити најчвршћи темељ унапређења наше привреде и путовања к сретнијем животу и народном благо стању. — — —

Књижевност, умјетност и просвјета.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска“ расписује из фонда Јована Наке В. С. Миклушког за г. 1892. ове награде, и тражи, да се за њих напишу:

I. Ова дјела:

1. Роман, драма или шаљива игра, приповијетка или новела из српског живота. — Награда 50 до 100. Рок Петров-дан 1892.

2. Књига за народ са заражљивим болестима. — Награда од 100 до 300 фор. Рок Петров-дан 1892.

II. За саставке за „Летопис“:

1. Студија, монографија или расправа из српске историје.

2. Студија или расправа из српске књижевности.

3. Студија или расправа о бројном, привредном и просвјетном кретању српског народа.

4. Земљописна или етнографска расправа или путописи о српским крајевима и земљама.

Награда је за сваку таку студију, расправу или монографију од 50 до 150 ф. према величини и вредности дјела.

Дјела на расписане награде не могу писци шаљати под својим именом него ваља да обилеже дјела своја под натписом каквим или знаком. Име, презиме и карактер и мјесто гдје станује писац ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и метнути на њега онај исти натпис или знак који је с поља на самом дјелу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак који се налазе на дјелу којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дјело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи ако писац не изда дјело своје на свијет за годину дана а међутим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свог награђеног дјела, кад из штампе изађе, уступити „Матици“ 25 комада.

Чланци расправе за „Летопис“ као и награђене новеле и приповијетке штампају се најприје у „Летопису“, а послје остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати посебице.

Према количини преосталог новца, „Матица“ је вољна примати и по вредности награђивати и друга поучна, популарно научна и забавна дјела, саставке и чланке, остављајући писцима на вољу, да могу слободно бирати предмете.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одјељење и одбор, да могу издати из фонда Накиног награде и онима чланцима и дјелима, која дођу и мимо расписане награде, или која су већ стигла па се налазе на оцјени и то у текућој години и прије главне скупштине, ако књижевно одјељење и одбор прочита, да припослани саставци заслужују награде.

очвем виду. Додајте најослије к овим узроцима нехигијеничност и нечистоћу свуда и у свему.“

Црна Гора послје руског сељака има највишу цифру сљеноће: 21.4 на 10.000. Међу осталим општим и посебним узроцима не треба заборавити ни тај, што је Црногорцу од раног дјетињства оружје у руди и што је непрестано водио неравну борбу с непријатељем.

Етиологија или узроци сљенила, који су и како побилежени у нашим листама, дају овако поређење: Од рођења има сљених 16, међу којима су најближи сродници: двије сестре, три брата, а Томо Вујачић из Граховца има петоро дјетем, и сва су сљенија. Повреде од удара дрветом, бретином у око или удараца по глави 18; од пушке 5; осје од жита („посјекло га перо од шишнице“, „уљегло јој се осје кад је врла“, „нечесова трава ушла му око“ и т. д.) 5; од мие 14; од гноја у очима одмах по рођењу 6; од гноја у доњијим годинама 6; од тифуса 6; од краста (ва риоле) 10. Као рећи узроци наведени су: припека или штета у очи дјетету у колијевци, од фруса (мресе), изгорјело дијете у ватри, жалост и непрестани плач за погинулим сном, — по један пут.

Међу узроцима особито монокуларног сљенила находимо често пушчану рану. Има Ђоравих и аматоричких на оба ока из разних бојева 1875—8, 1862, па и 1858 год. Као примјер жртва појединца за народну ствар вадино из формулара ове случајеве: Божо Јововић 85 год. стар, рођен у Забрђу у Ниви, гдје и сад живи. Имао је 6 дјеце, четири сина и 2 шћери, три су погинули једнога дана, а старца од

Даље иста „Матица Српска“ расписује из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове за годину 1892. награду од 50 дуката за дјело: „Историја српске школе у аустро-угарској монархији“.

Уједно се напомиње, да су из ове задужбине с роком до 31 децембра 1891. расписане ове награде:

1. Историја српске књижевности, за школу. — Награда 100 дуката.

2. Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас. — Награда 100 дуката.

3. Расправа о Буњевцима, за „Летопис“. — Награда 100 дуката.

4. Популарна естетика за одраслије Српкиње. — Награда 50 дуката.

Дјела на расписане награде не могу писци шаљати под својим именом, него ваља да метну на дјела своја какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и мјесто, гдје станује писац ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обилежити га именом истим натписом или знаком, који је с поља на самом дјелу.

Само ће се она писма отворити на којима је исти натпис или знак, који се налазе и на дјелима којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дјело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац не изда дјело своје на свијет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свог награђеног дјела, кад из штампе изађе, уступити „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе, штампају се најприје у „Летопису“ а послје остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампавати и посебице.

Из главне скупштине „Матице Српске“ 11 (23) и 12 (24) септембра 1891.

— Изашла је Отаџбина за Октобар и Новембар (свеска 115 и 116) са овом садржином: 1. Перла, слика из биоградске јеврејске мале, од Х. С. Давица. — 2. Духовно болесни, глухоними, епилептични и слијепи у Црној Гори, прилог српског иџол. статист. од дра П. Миљанића. — 3. Тамо амо по истоку, пише др Милан Јовановић, IX Калкута (наставак). — 4. Мали мртвац, pjesма Кловиса Хига, од С. Д. Миљковића. — 5. Сињевачка клисура, песме, дунке и поткоњине, од дра Ђоке П. Јовановића. — 6. Херцеговац на стијењу, pjesма Алексе Шантића. — 7. Финансије Балканских држава (разговор уредника с г. М.) Пети чланак. Поређење главних резултата. — 8. Моја Љубица, новелета дра Милана Шевића. — 9. У зору, pjesма Свет. Торовића. — 10. Кривична дјела у старој царевини и новој краљевини српској, од Алексе Радуловића (свршетак). — 11. На таласима, pjesма Драг. Ј. Илића. — 12. На суђењу, новела Луија Капуано, с талијанског, превео В. Рибникар. — 13. Горњи Дом Србије, биљешке о раду вел. установ. одбора (наставак). — 14. Познање, Р. Ј. Одавића. — 15. Ана Карењина, роман Лава Толстова (наставак). — 16. Прође као сан, роман Жоржа Дирија, преводи гђца М. (наставак). — 17. Просвјетни преглед: Шта је урађено у просвјети за последњих пет година, од проф. Ј. Мио-

70 година дохватила пушка у истом боју и слијеп остао. Друго ме поред сљеноће на оба ока од пушке на Граховцу (1858) још и данас точи марза (гној) из ране у куку. Трећи у својој 27 години изгубио десно око у једном боју а у 50. год. лијево у друго ме. Четврто пропало једно око од пожа у дјетињству а друго у боју на Вучјем Долу, и т. д.

Бројна разлика сљених међу мушкима (179) и женским (174) по све је незнатна што на 10.000 становника износи 10.84 и 10.54. То је доказ да је Црногорца подвргнуто са малим варијацијама свима штетним условима у животу као и мушко. Као што смо видјели, 14 лица изгубили су оба ока минавањем, али се у свештеника, који су побилежили и једноочну сљеноћу, налазе многобројни случајеви губитка вида од експлозије при вађењу камена. Већина истих изгубила је вид прије рата у Цариграду и Анадолији, куда је с оближњим Брајцима и Паштровићима ходило много Црногораца и много се занимало ломљењем камена у мајданима. Неки из њих пострадали су тим начином послје војне у својој земљи, гдје се с посред непроходних кршова градили, а и сад граде широки просјетни путеви. Губитак вида услед сљених повреда код женских опажа се више при живљу, млађењу и вршидби снапља, чувању стоке, а код мушких највише од мие и пушке.

Цетиње, Августа мјес. 1891 год.

(„Отаџбина“, св. за Октобар и Новембар.)

стотине, који су оперисани у Даниловој болници, насљеђе игра видину улогу при постанку катаракте. У Црној Гори, гдје родословну зитуљу свак знаде може се распитивањем констатовати патолошко насљеђевање у многих породица. Многи соник не зна добро своју анамнезу болести и кад се родио, али ће знати да вам прича, како је томе и томе по очиној или материној страни, по претцима „фамеља фасна“ од памети, од камена, падања с горе итд. Учени специјалисте, уз наводе историка, да је било више случајева катаракте у многим пасевима инглешког владајућег дома, могли би се користити као доказом и неким попуњеним листама нашег попа црногорског.

Из ове таблице (коју пропуштамо) појединих група узраста види се да је главна епоха губитка очију од 0—5 година услед гноја на очима, као што ћемо ниже видјети, болести и недржања, како се неки одговарачи лијепо изражавају. Затијем иде периода најмањег губитка од 5—10, а одатле иде прогресивно с годинама снаге и интензивног рада човјека све до 45—50; онада у 50—60 десетијуму и онет се у 60—65 диже до највише висине (36), па онда попустуно на да дубоке старости.

Сви су слијепци православни, осим 3 мухамеданца и 4 католика.

Ако број 353 раздијелимо на укупни број становника Црне Горе, онда на 10.000 долази 21.4 сљених. По Мајру на сву Јевропу пада 9.19 сљених на 10.000. На ојед. сјевероамер. државе 5.27, на Холандску 4.46, на Аустрију 5.55, Швајцарску 7.61, Данску 7.86, Шведску 8.06, Белгију 8.11, Француску 8.37, Британију 9.85, Италију 10.16, Шпанију 11.26, Угарску 12.10.

Норвешку 13.63. По податцима руског центр. комитета од 1886 г. општа сума сљених у 50 губернија јевропске Русије, у губернијама Царства Пољског и Кавказу износи 189,872 (мушких 94,056 и женских 95,816). То значи да на 10.000 становника обојег пола долази 20 сљених. По географском распиртирању сразмјера сљеноће у 50 губернија јевропске Русије, особито у сјевероисточним дијеловима, много је јача него ли у Пољској и Кавказу. Села без вароши дају 23 сљенија на 10 хиљада. Узрок те најјаче до сад пропорције сљепоће руског „уједа“ лежи у климатичким и другим условима, удаљеној љекарској помоћи, а највише у „курним избама“ (димњавим колибама), прашињавом млађењу жита, горењу торфа и сухог бусења за нагнојавање земље. Поред разних очних болести ту долази и заразна trachoma.

И у нас у Црној Гори сељачки становни су врло рђави и нехигијенични, праве се већином уједно за људе и за стоку; носе разне називе: кућа с конобом, чардак, савардак, дубириг, колиба, глад, кула, преврјача и т. д. и сви су мрачни, ниски и загушљиви (о томе опширно у „Грици“ 1891 год. јавно предавање у Зетском Дому међу маленкости). Због тих лоших станова имамо разне очне болести, али хвала Богу још немамо трахоме.

„Земљорадници вели др. Мартин, изложени су свима непогодама годишњег времена, сивијету, киши, вјетру и прашињи; они живе вјечито у непријатељској атмосфери. Студен им нагони сузе на око, сува земља, коју ору, диже се у прах, упада и раздражаје очи, а погнут положај гјела при раду нагони крв у главу и шкоди

драговића. — 18. Књижевни преглед. „То бе — or not to be“, од дра М. Р. Веснића. — 19. Позоришни преглед: Ускокова дуба, глума у четири чина (Лазе Костића), реферат Драг. М. Јанковића. — 20. Косовска битка, одговор г. Љ. Јовановићу. од учк. Јев. Мишковића (наставка). — 21. Панчићева статуа, писмо из Париза, од Б. П. — 22. Примједба на књижевни преглед госп. Данила А. Живаљевића, од проф. Живојина П. Симића. — 23. Спољна трговина Србије за последњих 10 год., један разговор. — 24. Промјена у уредништву и администрацији „Отаџбине“. — Прилог: Насловни лист и садржина XXIX књиге. —

Како уредник „Отаџбине“ др. Владан Ђорђевић иде као посланик у Атину, за вријеме свога одсуствовања из Србије повјерио је уређивање свога мјесечника одличном српском књижевнику, дру Милану Јовановићу, професору војне Академије. Препилата и рекламације ваља сласти М. В. Ђорђевићу, администратору „Отаџбине“, кастриотова улица, број 27 (29) у Биоград. — У Биограду је почео излазити нов политички лист, „Српска Застава“, орган народно-либералне странке, који излази три пута на седмицу на великом табаку. Цијена је листу за иностранство 40 франка на годину а за Анастро Угарску 18 флорина. Лист је добро уређиван.

Демостенове Филиппике и олимпске бесједје. Превео и објаснио Јован Туроман. Са животом Демостеновим. Биоград. Штампарнија 1891. год. Стаје 150 дина.

У гимназијама других народа, који нијесу компније са народом грчким, као што је народ наш; који нијесу као ми исте вјере, које и Грци, и чија историја није везана за центар доцнијег грчког свијета — за Византију, као што је везана историја наша — учи се грчки језик у шест разреда, то гимназијете науче толико грчки, да могу читати, разумије се помоћу речника, Ксенофона, Омира, Херодота, Платона и Демостена, а ондје још и друго шпеце. У нас се учи грчки језик само у Великој Школи; и како у нас постоји и та аномалија, да је на Великој Школи само један професор за класичну филологију — док су на загребачком универзитету четири, два редовна и два хонорарна, то се могу свршити само грчки објасни и најважнија синтактична правила; а од шпеца може се читати једино Ксенофон, и то у одломцима.

Пошто се, дакле, ни на нашој Великој Школи не може читати Демостен у оригиналу, дата је сво прилика и ђацима и широј публици, да у повременом преводу нашега вреднога и заслужнога професора Туромана, прочитају демостенове три филиппике и три олимпске бесједје, тих „шест споменика Демостенове државничке мудрости и увиђавности“.

Иа ових бесједја хоћемо да наведемо само неколико мјеста, да би поштовани читаоци од прилике видјели, чега има у Демостену, и колико је вриједно имати ту књигу, на је читати и њоме се поучавати. У трећој олимпској бесједи коју је Демостен говорио у народној скупштини 350 год. прије Христа, читамо између осталог ова ријечи:

„Но ја држим за дужност поштепага грађанина претпостављати спасење државе допадају, које се говором добива. И тако чуо сам ја, а чули сте по свој прилици и ви, да су они, који су у вријеме наших предака као говорници ступали, и које сви садашњи говорници обично хвале, а овамо им не подражавају, по оном начелу и на овај начин државом управљали, онај Аристид, онај Никита, онај имецак мој, онај Перикле. А од како се говорници појавише који нас запиткују: шта желимо? шта треба да предложим? чиме вам могу угодити? — од тог доба је напредак државе жртван привременом уживању, и томе је последица, да код оних нас врло добро стоји, а ваша ствар срамно.“ (стр. 59).

„Према осталим Јелицима бјеху они, дакле, такви; погледајте сад, какви и према својој држави бјеху, и то не само у јавним већ и у приватним стварима. У корист државну подигоше тако краше и толике зграде и храмове са таквим поклоњима изнутра, да ни једном од потомака не остаде могућности њих надмашити; у приватном пак животу бјеху тако умјерени, и карактеру устава тако вјерни, да ко од нас куће: Аристидову, Милтијадову, и осталих мужева, који тада слави бише, зна какве су, увидјети мора да нијесу мало љешне, него у првог компније; јер они не вршаху државне послове да се обогате, већ сваки мишљаше, да треба онште добро потпомагати. По што, дакле, према Јелаци поштено, према боговима побожно, а према својим суграђанима правично раднише, сте коше, дабогме, велику срећу.“ (стр. 60).

„Али, пријатељу, ако то (т. ј. спољне прилике) рђаво стоји, оно је ваљда у престолници сад боље?!“ На шта би могао

* Оно су ријечи, које Демостен меће у уста каквом свом противнику.

ко за то навести? Врхове од зидова, које кречимо; друмове, које поправљамо; бунаре и друге стварице? Погледајте само на оне који ту о државном трошку уређују; неки од њих постадоше од просјака богати људи, неки, којима је ни имена није знало, стеклоше гласа; а неки онет пачишине куће љешни, него што су државне зграде, и у колико је држава пада, у толико је имање њихово порасло.“ (стр. 61).

На питање шта је узрок те је пропала грчка држава, одговара слави бесједник у својој трећој филиппики овако:

„Много је што ништа, дабогме, томе криво и није из једног или два узрока ствар догле дошла, већ ако добро будете испитивали, наћи ћете да су највише криви они, који воле улагивати се, него предлагати оно, што је најбоље, и од којих, Атињани, једни чувајући свој сјајан положај и свој утицај ништа се за будућност не брину, а други општујући и оцјењујући оне, којима је до општег добра стаало, ништа друго не чине, него да држава сама себе казни, и само се око тога бави, а Филипу да буде могућно говорити и радити, што год му је воља. На тако државништво ви сте навикли, али оно је уједно узрок несреће.“ (стр. 72.)

На исто питање одговара Демостен на другом једном мјесту овако:

„Та без основа и оправданог узрока не бјеху Јелици нити тада тако спреми за слободу, нити онет сада за ронство. Бјеше тада нешто, бјеше, Атињани, у срцима премисних, чега сада нема, што је и персиско богатство свладало и Јелаци слободу држало, и што се не побјеђиваше ни у једној битци било на суву, било на мору; а сад је то пропало, те све уништило и пореметило. Шта, дакле, бјеше то? Бјеше мржња свију на оне, што новац примаху од оних, који хоћаху над Јелацима да владају или да је сатру, и највећа срамота стигла би оног, за кога би се доказало, да је подмијењен, а и највећом казном тога би казнили. С тога, дакле, не бјеше могућно купити од говорника и војвода нити згодне прилике за рад, коју срећа даје често неатним против опрезних, нити међусобне слоге, нити спонзјерење према тиранима и варварима, нити у опште нечагамаковог. А сад је то све као на вапшару распорано те мјеста тог је нешто уведено, од чега обоље и пронаде Јелаци. На шта то? За виет, ако је ко год шта добио; смеј, кад тај то призна; мржња, кад когод то осуди и све остало, што уз подмијењање иде. Јер и ако сада има лажа, људи и нована и друге спреме и осталог, по чему се снага које државе оцјењује, у многу већој и знатнијој мјери него пређе, ипак је све то неупотребљиво, ништаво и некорисно због оних, што се подмијују.“ (стр. 81).

И ово је доста, на да се оцјени драгоцјеност бесједја Демостенових.

„Српска Застава“

— **Ученија Занеки** императорскога казанскога универзитета у првој овогодњинској књизи доноси свршетак врло важне научне расправе под насловом: **Очерк љ грамматики западно-болгарске** и **го нарѣчја и зборника болгарске кихъ и ње се и В. В. Качановскога од Н. Тихова**. Уз ову радњу, да буде јасније представљен предмет, учени шпеци додао је дијалектолошку карту оног простора, гдје су биле цијеме покушане. Г. Тихов своју расправу завршује овако: „Сад се може извести одове закључак, у колико је назив нарѣчија, што проучавамо, који је дао проф. Качановски, ако и није нов, него се наводи у старијим рукописима — у колико је велик овај назив тачан, и у колико ћемо ми имати права, ако га назовемо „југо-источнијем српскијем“ нарѣчијем. Очеидно је, да назив „западно-бугарско нарѣчије“ може бити узет само условно, како сам га и ја узимао.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 17 октомбра.

(С Двора.) У уторник вечер био је у свијетломе Двору објед у част г. маркиза **Бјанкија Де-Лавља Кастеллјанко**, министра ресидента краљевине Италије на Цетињу.

(Завјетно богослужење.) Данас је у митрополитској цркви била архијерејска служба са благодаренјем, као на дан, у који је промислом Божијим у жељезничкој катастрофи код Борка спасен био Његово Величанство Цар Александар III. са Својом Породицом. На служби и благодаренју био је Његова Свијетлост Књаз Нашљедник Дашица са Својом личнош пратиош, г. П. Д. Вурцељ, секретар царско-руске легације и замјеник г. министра Аргиропула, и више отмјенијег грађанства.

По нарочитој окружности црногорске митрополије, у своје вријеме пада-

тој, на данашњи дан се сваке године по свијем манастирима и варошкјем православнијем црквама држи исто богослужење.

Данас је, као што је познато, дан у који је у вечер успио Св. Петар, цетињски чудотворац, чију успомену слави црногорска црква сјутра, као на дан у који се појавио.

(Литургија са парастосом.) У недељник приредила је света наша Митрополија за упокој душе Високопреосвентељешнега Платона, Митрополита кијевскога, свечану литургију са парастосом. Чинодјејствовао је сам г. Митрополит Митрофан уз садјејство цетињског архимандрита о. Михајила, дворског духовника, цетињског прото-презвитера Матаповића, пона Л. Лоичића катихете гимназијалног и женског института „Царице Марије“, и митрополијског протођакона Радичевића. Задушна служба отпочела је у 10 сати а свршена је у само подне.

(Личне вијести.) Јучер је отпутовао с Цетиња г. маркиз Бјанки Де-Лавља Кастеллјанко у Дубровник, гдје ће зимовати. Са задовољством чујемо да г. маркиз већ настоји, како ће наћи пристојан стан у нашој престоници, која је на њега у први мах учинила најбољи утисак, и у којој је оп такођер од првога дана врло симпатична личност. — Прошле недеље дошао је са допушта на своје мјесто г. Беринг, отиравник послова великобританске краљевине на Цетињу.

РАЗЛИЧИТО.

(Нове балканске жељезнице.) Односно балканских жељезница читамо у „Пештанском Лојду“ ово излагање: „Сигуран знак живљег привредног развитка балканских земаља указују нам се особита настојања дотичних држава, — Турске, Србије и Бугарске, да што прије дограде пројектоване мреже својих жељезница, како би тим што прије дошле до самосталног саобраћајног положаја и унапредиле своју производњу, као и своје учешће у спољашњој трговини. Не давно смо освјетлили значај оних линија, што их има Бугарска да изведе, а сад у допуну тога осврћемо се и на другу страну. У првом реду видимо Турску, гдје се жури, да што прије сврши жељезницу у својој државној области, која би везивала Цариград са Јадранским морем преко Дренопоља — Скопља у Драч, која је од првостепенне важности како у привредном тако и у стратеском погледу. Друга пак линија имала би да се сагради од Солуна до Битоља, која би се доцније такође продужил до ког важнијег пристаништа Јадранског мора. Даље спојиће се Солун са Ларисом, односно са грчком жељезничком мрежом. У Србији се најозбиљније прихватило посла око што скоријег грађења тимочке жељезнице. То ће бити једна од најважнијих нових пруга, која на сву прилику има задатак, да у међународном саобраћају игра првенствену улогу, пошто ће она спајати руско-румунску мрежу са балканском односно са јадранским и егејским морем, што би за извоз ових земаља пут западног дијела Средоземног мора било од големог значаја. И управо због овога и интересује се толико за остварење особито тимочке пруге, чија је веза са стране румунско према томе више по сигурна, док је Русија са своје стране на тај циљ готова да буде на руди у финансијском погледу тога предузећа, и тим прије, што су ту за њу по српједи и политички моменти. За саму Србију пак тимочка жељезница и њено продужење до Драча значи ослобођење њена саобраћаја, пошто би се Србији тиме за њен извоз на море отворио нов и врло важан пут. Овај свестрани интерес чини, те је саграђење тимочке пруге у скором времену више по извјесно. Као што се према ствари по себи разумје, балканске жељезнице, а особито тимочка, кад једном буду готове изаваће особите промјене како у досадањем саобраћајним тако и у трговачким односима нашим (аустро-угарским, Ур.) са поменути балканским државама, те је врло потребно да се развитак нових прилика с наше стране пажљиво прати.“ (Срп. Застава.)

(Пољски Метузалем.) Ових дана умро је неки пољски племић Станислав Залевски у 114. години у Бордоу. Био је потомак породице, која је у историји Пољске играла улогу. Преживио је бурне дане. У рату 1812. учествовао је као француски коњички пуковник. Потоње своје године преживио је у Бордоу најприје као практичан лијечник, а последије уживао је пензију

од францеске владе. Сва му је сласт била да припали на луду и уз луду би радо причао своје доживљаје „новијој генерацији“. Међу осталијем причао је, да је с прозора гледао, кад су Францези погубили краља Јудевита XVI.

(Љубавна драма на мору.) На параброду „Manilla“, који је ових дана стигао из јужне Америке у Барцелону, догодио се жалостан случај. На параброду бјеше и неко талијанско глумачко друштво са 17-годишњом глумицом Армидом Каравином, коју је пратила мати и вјереник Млада дјевојка, позавади се нешто с вјереником тако жестоко, да је отрчала на паљубу и скочила у море. Спасти ју не могоше, јер је на несрећу дошла под точак од брода, који ју је смрвио.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

БРЕСТ, 14 октомбра — Крестарица руска „Минин“ приспјела је уз грмљаву топова. Присутно је неизбројено мноштво народа.

ЦАРИГРАД, 14 октомбра. — Султан ће послати по свој прилици у Ливадју дворског маршала да поздраве Цара. Посланство руско не зна кад ће Цар приспјети у Крим.

ПАРИЗ, 15 октомбра. — У камари посланичкој приликом дискусије извањског буџета Рибо је изјавио, да је постигнуто зближење руско-француско, што је последица старијих симпатија и заједничкијех интереса, а ново јамство јевропскога мира (Анлаудирање).

ЦАРИГРАД, 15 октомбра. — По најновијем вијестима усташи су се покорили у Јемену и ред је потпуно повраћен.

БЕЧ, 16 октомбра. — Министар Калноки наименован је за генерала коњаничког а Милшковић за генерала.

ПОСТДАМ, 16 октомбра. — Краљ румунски присио је. На калодвору га је дочекао Цар врло љубезно. У вечер је објед гала у његову поаств.

СОФИЈА, 16 октомбра. — Књаз је отворно сабрање престолнијем говором, у ком констатира са задовољством да потпуни мир влада у књажевнини, а не спомније ништа спољашње послове.

КОПЕНАГЕН, 16 октомбра. — Сјутра крећу величанства руска и данска. Величанства грчка крећу у исто доба преко Лубеке.

БЕЧ, 17 октомбра. — По листовима дефинитивно је утврђено, да ће се Цар руски састати са Царем њемачкијем, али се не зна мјесто састанка. (А зна ли се пријеме? У. Г. Ц.)

ПЕТРОГРАД, 17 октомбра. — Царска породица неће се повратити из Крима у Петроград прије 8/12 светогурђевске светковине.

БРЕСТ, 17 октомбра. — Руска оклопница „Димитрије Донски“ приспјела. Велике манифестације симпатија.

БЕРЛИН, 17 октомбра. — Цар и краљ румунски били су на објед, што су приредили официри.

Два монарха памијенили су здравље најпријатељскије и најтоплије.

КОПЕНАГЕН, 18 октомбра. — одложено је крећање руског јахта са величанствима ушљед ружна времена.

БРЕСТ, 18 октомбра. — У част рускијех бродова велико освјетљење. Питомци лидејски предали су заповједнику „Мелница“ дар за Нашљедника. Држан је говор, који слави руско-француску аленца

ОБЈАВА.

Мој син Вуко Маџов Вуксановић из Куча, који без моје родитељске дозволе предази у иноземство, може се случајно је задужити врху мога имања — но пошто без моје дозволе предази границу, чиним јавним путем свакога пажљивим да му не би ко што узамјо како би то данаоц на сопствени свој ризик учинио. —

Цетиње, 17 октомбра 1891.

Капетан Маџо Лазарев Вуксановић.